

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Předmět: Základy pedagogické metodologie (JS 2003/04, přednáška)

Vedoucí výzkumného šetření: Mgr. Kateřina Vlčková, KPd PdF MU

Datum: 5. září 2004

**Používání vybraných strategií učení
studenty Biskupského gymnázia v Brně
(Zpráva z výzkumu)**

Výzkum prováděly a zprávu zpracovaly:

Klára Žákova, 126128, Fy/Dě

Silvie Hrdličková, 126126, Fy/Dě

Hana Strádalová, 123810 Ov/Dě

Obsah

Úvod.....	3
Stanovené cíle.....	3
Metodologie.....	3
Výsledky a interpretace výsledků.....	4
Závěr.....	8

Úvod

Tématem této výzkumné zprávy jsou strategie učení se cizímu jazyku, čímž se rozumí způsob, jakým se studenti 3. ročníků českých gymnázií učí danému jazyku.

Účelem bylo zjistit, co žáci dělají proto, aby se cizí jazyk naučili, uměli ho správně používat, reagovat v konkrétních situacích, jaké postupy uplatňují při učení a zda vyhledávají spolupráci s rodilými mluvčími či mimoškolní aktivity dotýkající se cizího jazyka aj.

Stanovené cíle

Naším cílem bylo co nejlépe vystihnout odpovědi na námi vybrané otázky. Nezaměřili jsme se pouze na jeden konkrétní oddíl, ale z každé části jsme vybrali otázky, které nás nejvíce zaujaly, protože se domníváme, že odpovědi na ně nejlépe charakterizují danou problematiku.

Metodologie

Výzkum jsme provedli metodou dotazníku. Ten je rozdělen na dvě části: První část obsahuje Odpověďový list, který zahrnuje informace o jazycích, které se žáci učí. Druhá část je inventář strategií učení cizímu jazyku, ten je dále rozdělen na sedm částí:

část A – paměťové strategie

část B – kognitivní strategie

část C – kompenzační strategie

část D – metakognitivní strategie

část E – afektivní strategie

část F – sociální strategie

část G – konkrétní zhodnocení jazykových dovedností

Studenti své odpovědi zaznamenávali podle bodové stupnice 1 až 5, kdy 1 = nikdy nebo téměř nikdy, 2 = občas, obvykle ne, 3 = někdy, 4 = často, obvykle ano, 5 = vždy, téměř vždy, a poslední možnost byla možnost N = nevím nedovedu posoudit.

Výzkum jsme provedli 01.06.2004 na **Biskupském gymnáziu v Brně**, v páté vyučovací hodině, tj. od 11:50 do 12:35h. Dotazníky vyplňovali studenti 3.B a septimy C. V 3.B se výzkumu účastnilo 23 studentů, z toho 7 chlapců a 16 dívek.

Atmosféra v obou třídách byla příjemná, žáci byli pozorní, ukázněni a ochotní spolupracovat.

Výsledky a interpretace výsledků

Odpovědi na námi vybrané otázky jsme shrnuli do následující tabulky. Jak jsme již zmínili, nesoustředili jsme se pouze na jednu část dotazníku, ale z každé části jsme vybrali několik nebo jen jednu otázku. Žáci zaznamenávali své odpovědi podle škály možností od 1-5, podle toho, která nejlépe vystihovala jejich strategii.

Pak následují konkrétní otázky a jejich stručné vyhodnocení.

Tabulka strategií učení

číslo otázky	odpovědi studentů					
	nikdy	občas	někdy	často	vždy	nevím
část A otázka č. 7	11	6	3	1	1	1
část A otázka č. 11	1	4	6	4	8	0
část B otázka č. 10	6	11	5	1	0	0
část B otázka č. 11	12	10	1	0	0	0
část B otázka č. 20	3	1	4	9	6	0
část C otázka č. 9	2	2	4	10	5	0
část D otázka č. 7	11	5	5	1	1	0
část D otázka č. 15	8	3	6	1	5	0
část E otázka č. 1	3	6	2	6	6	0
část F otázka č. 1	3	2	1	9	8	0

Část A – Paměťové strategie

Vytvářím si pojmové mapy. Např. si vypíši známá slova z tématu zařízení kuchyně, která souvisí s novými a šipkami zakreslím hlavní vztahy a pojmy si tak uspořádám.

Na otázku, zda si žáci vytváří pojmové mapy, převážná většina odpověděla nikdy, menší část občas či někdy, možnost často a vždy zvolil pouze jeden student. Podle našeho názoru tato varianta učení není na našich školách dostatečně rozvíjena, studenti k ní nejsou vyučujícími vedeni a proto možná ani neví jak na to.

Pro snadnější zapamatování by studenti měli více využívat své představivosti, propojovat nové znalosti s již známými, ne se jen mechanicky učit nová slovíčka nazpaměť.

Když se učím nové učivo, často si ho opakuji.

U této otázky je jistá nevyváženost – nejvíc studentů odpovědělo vždy, pak následuje odpověď někdy, a až poté často, pouze jeden student zvolil možnost nikdy.

Pro zapamatování nového je velmi důležité časté opakování, aby nabyté znalosti byly dlouhodobé a pevné, důležité je také vracet se k již známému a opakovat, opakovat, opakovat.

Část B – kognitivní strategie

Snáním se myslet v cizím jazyce.

Na tuto otázku odpověděla převážná většina občas, a to jedenáct z dotázaných, šest studentů zvolilo možnost nikdy a pět někdy, pouze jeden odpověděl nikdy.

Myslíme si, že schopnost myslet v cizím jazyce je nejvíce rozvíjena u studentů, kteří mají o daný jazyk opravdový zájem. Průměrný až slabší student se tímto podle nás nebude zatěžovat.

Chodím na mimoškolní akce, kde se mluví daným jazykem.

Polovina studentů na tuto otázku odpověděla, že na mimoškolní akce nechodí nikdy, deset studentů uvedlo občas a jeden někdy. Opět je tu jistá nesourodost, účast na mimoškolních

akcích dotýkajících se daného jazyka je závislá na druhu, určitě studenty bude více lákat akce, která je jim nějakým způsobem blízká (hudba, divadlo..), než nějaká nudná přednáška.

Návštěvy těchto akcí jsou určitě prospěšné, a to jak pro procvičení jazykových znalostí, tak také pro seznámení se ze zvyky a mentalitou příslušníků daného národa. Myslíme si, že těchto akcí by mělo přibývat, protože mohou být i jakýmsi lákadlem pro studenty a mohou podpořit jejich zájem o samotný jazyk.

Srovnávám jazyky a vyhledávám podobnosti a odlišnosti např. mezi cizím a mateřským jazykem.

Nejvíce studentů vyhledává podobnosti a odlišnosti často, méně vždy a někdy, a nejméně studentů odpovědělo občas a nikdy.

V některých případech se tato možnost přímo nabízí, např. cream (ang.), creme (něm.), krém, card (ang.), karta...Jindy je to otázkou fantazie a aktivity studenta, proto je to určitě dobrý způsob rozšíření znalostí a poznání nových slovíček, bez klasického biflování, tato slovíčka jsou také snáze zapamatovatelná.

Část C – kompenzační strategie

Když nevím správné slovíčko, vytvořím si ho nějak podobně nebo úplně nové.

Takto postupuje převážná většina studentů – deset jich odpovědělo často, pět vždy, méně časté byly odpovědi někdy, občas a nikdy. Tato strategie kompenzuje nedostatek znalostí, nutí studenty ke komunikaci i když nemají třeba dostatečnou slovní zásobu.

Komunikace je základem učení se cizím jazykům, měla by být důležitou součástí výuky. Podporuje schopnost žáků reagovat a nebát se použít takto vytvořené slovíčko i při vědomí, že není zrovna správné. Vždyť jazyk se učí právě tím, že ho používáme. Bohužel se domníváme, že u většiny studentů převládá strach, že řeknou něco špatně, tak raději nemluví vůbec.

Část D – metakognitivní strategie

Sestavuji si studijní plán, abych se učil/a a procvičoval/a cizí jazyk soustavně, nejen před testem/zkouškou.

Je zřejmé, že studenti se sestavováním studijního plánu příliš nezabývají, jen málo z nich odpovědělo někdy či občas, pouze jedna odpověď zněla často a vždy. Přitom je právě plánování důležitou součástí přípravy na hodinu. Studenti by si měli umět rozvrhnout učivo, stanovovat si cíle, kterých chtějí do určité doby dosáhnout, najít vhodný způsob jak se učit.

Část E – afektivní strategie

Snažím se relaxovat/uvolnit se/odpočinout si vždy, když pocit'uji úzkost, napětí či stres z používání CJ. Např. smíchem, hudbou, napočítáním do deseti, párkrát se zhluboka nadechnu.

Většina studentů odpočívá a relaxuje, když cítí únavu či stres, což je nejen pro učení se cizím jazykům pozitivní. Je důležité rozpoznat, kdy je toho dost a umět se dostatečně odreagovat, ať už hudbou, sportem či napočítáním do deseti. Druh relaxace a uvolnění je individuální, na každého působí něco jiného.

Část F – sociální strategie

Když nerozumím, požádám mluvčího, aby zpomalil, zopakoval či vysvětlil, co řekl nebo uvedl příklad.

U této otázky nejvíce studentů odpovědělo často a vždy, je tedy zřejmé, že pokud něčemu nerozumí nebojí se zeptat nebo mluvčího upozornit, aby zpomalil tempo, vysvětlil látku či uvedl příklad.

Jak jsme již zmínili, učení je hlavně o komunikaci, proto je dobré, že se studenti nebojí zeptat, když něčemu nerozumí, je zde důležitá i spolupráce s vrstevníky – ti znalejší by měli být ochotni pomoci studentům, kteří jsou v cizím jazyce slabší. A naopak ti slabší studenti by se v žádném případě neměli ostýchat zeptat se na to čemu nerozumějí.

Závěr

Z výše uvedených výsledků jsme dospěli k závěru, že strategie jsou používány v malé míře. Domníváme se také, že zájem studentů o učení se cizím jazykům je nízký, je to částečně dáno i malou podporou ze strany vyučujících. Studentům tak většinou chybí motivace a celková iniciativa, neumí nebo nemají zájem používat při učení danému jazyku představivost, vlastní tvořivost a iniciativu.

Výuka jazyků

Výuka cizích jazyků na našich školách se nám jeví jednostranně zaměřená, a to především na mechanické učení slovíček a gramatiky. Postrádáme v hodinách cizího jazyka komunikaci, vizualizaci, učení za pomoci různých her... Proto se domníváme, že je na učiteli, aby volil takové metody, které studenty nebudou nudit a naopak je budou motivovat k lepším výsledkům a hlubšímu zájmu o jazyk samotný. Měl by také studenty učit používat výše uvedené strategie učení jako např. propojování nových slovíček s již známými, vizualizace grafickou podobou, fyzické ztvárnění, učení v kontextu aj.

Žijeme v 21. století, ve světě moderních technologií a nevyčerpatelných možností, které lze rozhodně ve školství využít, ať už máme na mysli počítače či různé výměnné programy pro studenty, kde si mohou přímo vyzkoušet na jaké úrovni jejich jazykové znalosti jsou, tak proč těchto možností nevyužít?